

UCHWAŁA NR XXIII/457/16

RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 6 kwietnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” za 2015 rok.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a) oraz art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1445 z późn. zm.) i w związku z art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.)

**Rada Miasta Katowice
uchwala:**

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z realizacji w 2015 roku „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
POWIATOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2015 – 2017**

przyjętego Uchwałą Nr XII/220/15 Rady Miasta Katowice
z dnia 25 czerwca 2015 roku

ZA 2015 ROK

Zadaniem rodziny zastępczej jest zapewnienie dziecku stabilnego środowiska wychowawczego i sprawowanie pieczy zastępczej nad dzieckiem osobiście, do czasu jego powrotu do rodziny pochodzenia, adopcji, usamodzielnienia lub zapewnienia opieki i wychowania w innej formie (np. w placówce edukacyjnej, resocjalizacyjnej lub w domu pomocy społecznej). W swoich działaniach rodzina zastępcza ma przede wszystkim na względzie podmiotowość dziecka oraz jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z krewnymi i innymi bliskimi osobami, zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

W 2015 roku na terenie miasta Katowice zadania organizatora pieczy zastępczej realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zadanie I

Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej

1. Kolportaż ulotek i plakatów na terenie miasta, w szczególności w placówkach służby zdrowia, placówkach oświatowych, związkach zawodowych, innych organizacjach społecznych, w jednostkach organizacyjnych miasta

W ramach kampanii rozpowszechniane były materiały informacyjne w różnych instytucjach i organizacjach, działających na terenie miasta. Plakaty (311 szt.) i ulotki (118 szt.) przekazano do takich jednostek, jak:

- domy kultury,
- biblioteki,
- miejskie ośrodki sportu,
- przychodnie zdrowia,
- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- siedziby dużych instytucji,
- spółdzielnie mieszkaniowe, administracje osiedlowe,
- szkoły,
- wydziały Urzędu Miasta Katowice,
- organizacje pozarządowe.

2. Nawiązanie kontaktu z mediami lokalnymi w celu propagowania idei zastępczego rodzicielstwa

W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował realizację kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego w Katowicach, która miała na celu pozyskanie z grona mieszkańców Katowic kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych. W ramach kampanii przedstawiciele **Centrum Poradnictwa Specjalistycznego Metodyki i Strategii** udzielali wywiadu dla Radia eM, Radia Katowice, Radia RMF FM oraz Telewizji TVS.

We wrześniu TV Katowice zrealizowała program, dotyczący rodzicielstwa zastępczego w mieście Katowice. W programie wzięła udział jedna niezawodowa rodzina zastępcza, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, a także usamodzielniana wychowanka rodziny zastępczej. Udzielono informacji w sprawie warunków przekształcania rodzin niezawodowych w zawodowe oraz – w sprawie priorytetów, przyjętych w *Programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017*.

Ponadto:

- Informacja dotycząca kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego została zamieszczona w dniu 20.08.2015 r. na stronie internetowej www.katowice.eu.
- Katowickim Informacyjnym Serwisem sms-owym została wysłana informacja w dn. 21.08.2015 r.
- Ogłoszenie dotyczące kampanii ukazało się w dniu 26.08.2015 r. w „Dzienniku Zachodnim”.
- Ogłoszenie dotycząca kampanii ukazało się w nr 11/2015 w „Naszyc Katowicach”.

3. Stała informacja na stronie internetowej MOPS Katowice

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej stale dostępna jest informacja dotycząca warunków, jakie należy spełnić, aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą, a ponadto osoby odwiedzające stronę internetową Ośrodka mogą uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych. Ponadto **Zespół do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej** umieszczał na stronie internetowej MOPS Katowice informacje dotyczące grupy wsparcia dla spokrewnionych rodzin zastępczych, szkoleń dla nowoustanawianych spokrewnionych rodzin zastępczych oraz szkoleń grupowych dla zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych.

Zadanie II

Szkolenie i kwalifikacja kandydatów

1. Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, przystępowali do procesu kwalifikacyjnego. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej sporządzał opinię oraz gromadził dokumentację w celu potwierdzenia spełniania warunków, wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09.06.2011 r. Kandydaci spełniający warunki byli następnie kierowani do udziału w szkoleniu.

Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	89 osób
Liczba rodzin (kandydatów) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	64
Liczba rodzin (kandydatów) pozytywnie zaopiniowanych	37
Liczba rodzin (kandydatów) negatywnie zaopiniowanych	33
Liczba rodzin (kandydatów) dwukrotnie opiniowanych w 2015 r.	6 rodzin

W 2015 r. koordynatorzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej przeprowadzili analizę sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej, zawodowej i majątkowej **89** kandydatów (co stanowi **64** rodziny), deklarujących wolę ubiegania się o ustanowienie ich rodziną zastępczą, w tym jedna rodzina ubiegająca się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodziny zastępczej

W ramach przeprowadzonego szkolenia dla kandydatów i nowoustanowionych rodzin zastępczych spokrewnionych, odbyły się dwa cykle szkolenia, każdy po 10 spotkań w edycji wiosennej i jesiennej. Szkolenie realizowane było od IV do VI.2015 r. oraz od X do XII.2015r., spotkania odbywały się raz w tygodniu. Celem szkolenia było przygotowanie kandydatów i nowych rodzin zastępczych do lepszego pełnienia swojej funkcji, łatwiejszego radzenia sobie z problemami swoich wychowanków i pełnego rozumienia ich potrzeb.

3. Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

W czerwcu 2015 r. zostało przeprowadzone szkolenie dla spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych „**Przywiązanie i jego rola w pracy z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej**”. Celem szkolenia było przekazanie wiedzy na temat znaczenia więzi między dzieckiem a osobą dorosłą, jej wpływ na jakość i sposób funkcjonowania dziecka. Ponadto celem szkolenia było wzbogacenie wiedzy uczestników na temat zaburzeń przywiązania i ich wpływu na funkcjonowanie dziecka w rodzinie zastępczej oraz zapoznanie ze sposobem postępowania z dzieckiem z zaburzoną więzią. Przeszkolono 1 grupę rodzin zastępczych.

We wrześniu i październiku 2015 r. zostało przeprowadzone kolejne szkolenie dla spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych poświęcone tematyce „**Problemy dorastania i adolescencji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych**”. Celem szkolenia było przybliżenie uczestnikom wiedzy na temat okresu dojrzewania, prawidłowości i norm rozwojowych charakterystycznych dla tego okresu życia człowieka. Ponadto przekazano informacje wzbogacające wiedzę uczestników na temat

kryzysów rozwojowych i umiejętności w radzeniu sobie z pojawiającymi się problemami. Z uwagi na dużą liczbę zgłoszonych do szkolenia rodzin, we wrześniu 2015 r. i w październiku 2015 r. przeszkolonych zostało łącznie 5 grup rodzin zastępczych.

Szkolenia dawały możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych. Realizowane były przez psychologów, zatrudnionych w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Liczba przeszkolonych grup rodzin zastępczych	6
Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach grupowych	70
Liczba godzin szkoleń grupowych	23

4. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą

Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków z terenu Katowic realizowane było przez Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii, a od 16.03.2015r. przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zatrudniający psychologów i pedagoga. Obejmowało ono diagnozowanie problemów rodzin zastępczych, ich zasobów i barier oraz udzielanie specjalistycznego wsparcia, pomocy psychologicznej i pedagogicznej. Poradnictwo specjalistyczne miało na celu wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu powierzonej im funkcji, wzmocnienie poczucia ich odpowiedzialności za wychowywanie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz problemów dzieci, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych, podniesienie świadomości rodziny poprzez zwrócenie uwagi na indywidualne potrzeby jej członków. Rodzinom zastępczym udzielano również wsparcia w radzeniu sobie z pojawiającymi się kryzysami czy problemami. Poradnictwo w stosunku do młodzieży miało na celu wzrost umiejętności planowania swojej przyszłości oraz naukę budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów.

Liczba udzielonych porad psychologiczno – pedagogicznych dla rodzin zastępczych i wychowanków w nich umieszczonych	296
Liczba osób, które skorzystały z porad psychologiczno – pedagogicznych	173

Dodatkowo odbywały się spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych. Grupa wsparcia dawała możliwość rozwijania i utrwalania nabytych kompetencji oraz dzielenia się swoim doświadczeniem związanym z zastępczym rodzicielstwem. Podejmowane w czasie spotkań zagadnienia wynikały z bieżących doświadczeń uczestników, które były wzbogacane o treści służące podniesieniu kwalifikacji oraz rozwojowi osobistemu.

Spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych były prowadzone przez psychologa i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W okresie od I do XII.2015 r. odbyło się 10 spotkań grupowych.

5. Analiza sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów

Tuż przed rozpoczęciem procesu opiniowania 5 osób (4 rodziny) złożyło rezygnację, a w 2 przypadkach (2 osoby – 2 rodziny) nie wydano opinii z uwagi na brak możliwości sporządzenia protokołu przez koordynatora bezpośrednio w trakcie wizyty w miejscu zamieszkania - z powodu nieobecności kandydatów.

W 2015 r. wydano 33 opinie negatywne z uwagi na niespełnienie przez kandydatów warunków ustawowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, tym samym osoby te nie zostały skierowane na szkolenie. Jednocześnie 6 rodzin (7 osób) zrezygnowało z ubiegania się o status rodziny zastępczej.

Psycholodzy i pedagodzy Sekcji Psychologiczno – Pedagogicznej Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii, a od dnia 16 marca 2015 roku psycholodzy i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, wykonywali badania psychologiczne i pedagogiczne kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe. Na podstawie wyników badań sporządzane były opinie psychologiczno – pedagogiczne, stanowiące jeden z elementów całościowej oceny kandydatów.

Liczba opinii psychologiczno – pedagogicznych	64
Liczba osób, którym wykonano badania psychologiczno – pedagogiczne	89

W 2015 r. przeprowadzono badania psychologiczne i pedagogiczne jednej rodzinie (2 kandydatów), ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zawodowej. W przypadku 6 rodzin po raz kolejny na wniosek Sądu Rodzinnego sporządzono opinię wspólnie z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, jednak z uwagi na krótki czas, jaki upłynął od ostatnich badań psychologiczno - pedagogicznych - odstąpiono od ich przeprowadzania.

6. Skierowanie osób spełniających podstawowe kryteria ustawowe na szkolenie

W 2015 r. szkolenia dla kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze prowadzone były przez Zespół do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach - na podstawie programu zatwierdzonego przez Dyrektora MOPS (opis zawarto w p. 2), natomiast dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe - przez Stowarzyszenie Nowy Dom, na podstawie programu zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

organizator szkolenia	kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione (osoby)	kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe (osoby)	kandydaci na rodziny zastępcze zawodowe (osoby)
Zespół ds. Pieczy Zastępczej MOPS	28	0	0
Stowarzyszenie Nowy Dom w Siemianowicach Śląskich	0	25	4

7. Na wniosek kandydatów - wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego zawierającego poświadczenie ukończenia szkolenia oraz spełnianie podstawowych warunków ustawowych

W 2015 r. żaden z kandydatów nie wnioskował o wydanie zaświadczenia.

Zadanie III

Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej

1. Bieżące gromadzenie, aktualizowanie i uzupełnianie danych dotyczących osób:

- zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

- pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na bieżąco gromadzi, aktualizuje i uzupełnia następujące dane w rejestrach:

- dane osobowe, w tym imię i nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo, adres zamieszkania, stan cywilny,
- wykształcenie oraz zawód i miejsce pracy i źródła dochodu,
- dane o warunkach mieszkaniowych,
- data i wynik zaświadczenia lekarskiego oraz opinii z badań psychologicznych,
- ukończone szkolenia,
- liczba dzieci, pozostających pod opieką rodziny zastępczej,
- czy rodzina pełni funkcję zawodowej rodziny zastępczej.

Zgromadzone lub zaktualizowane dane przekazywane są do sądu rodzinnego.

2. Przekazywanie zgromadzonych danych do sądu rodzinnego

W 2015 r. do sądu przekazano dane z rejestru o następującej liczbie rodzin:

osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej	osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej niezawodowej
10	118

Zadanie IV

Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka

1. Udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym informacji o rodzeństwie, zapewnienie w miarę możliwości kontaktu z dzieckiem przed jego umieszczeniem w danej rodzinie zastępczej

liczba rodzin zastępczych	ogółem narastająco
	384
w tym:	
spokrewnionych	251
niezawodowych, zawodowych	133
liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	537
w tym:	
w rodzinach spokrewnionych	325
w rodzinach niezawodowych, zawodowych	212

W 2015 r. sąd ustanowił **29** nowych rodzin zastępczych, w których umieszczono **34** dzieci. Wszystkie rodziny objęto pomocą koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W każdym przypadku rodzina zastępcza uzyskała informacje o dziecku oraz utrzymywany był kontakt rodziny zastępczej z dzieckiem na etapie postępowania sądowego.

Jedynie pogotowia rodzinne nie mają możliwości wcześniejszego nawiązania kontaktu z dziećmi, które do tych pogotowii są przyjmowane – ze względu na ich interwencyjny charakter. Do **5** pogotowii rodzinnych przyjęto w 2015 r. **28** dzieci, w tym 2 dzieci z okna życia. Do zawodowej rodziny zastępczej przyjęto w 2015 r. 1 dziecko.

Dzieci przebywające w zawodowych rodzinach zastępczych w roku 2015 - ogółem

liczba dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych (narastająco)	62 (w tym 29 przyjętych w 2015 r.)
0-11 mies.	7
12-23 mies.	15
do 3 lat	15
do 4 lat	5
do 5 lat	5
dzieci starsze	14

Przypadki pozostawienia noworodka zgłaszane są do MOPS bezpośrednio przez szpitale. Ośrodek wnioskuje do sądu o pilne wydanie postanowienia o umieszczeniu noworodka w pogotowiu rodzinnym oraz zgłasza sytuację do ośrodka adopcyjnego, działającego na terenie Katowic. Matka dziecka objęta zostaje pomocą psychologiczną przez pracowników ośrodka adopcyjnego. W przypadku podtrzymania przez matkę decyzji

o pozostawieniu dziecka, udzielana jest jej pomoc w załatwieniu formalności związanych ze zrzeczeniem się praw rodzicielskich.

W okresie pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej (niezależnie od jej typu) dziecku zapewnia się nie tylko ustabilizowane życie rodzinne i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. Poszanowanie prawa dziecka do utrzymania więzi z rodziną pochodzenia przejawia się ustaleniem terminarza odwiedzin rodziców, rodzeństwa bądź dziadków. Zależnie od dalszych losów dziecka, zawodowe rodziny zastępcze przyjmują też wizyty kandydatów na rodziny adopcyjne i zastępcze.

2. Przekazanie nie później niż w dniu poprzedzającym dzień przyjęcia dziecka (lub niezwłocznie po jej zgromadzeniu) wymaganej prawem dokumentacji

Koordynatorzy gromadzili i przekazywali rodzinom zastępczym dokumentację dzieci. W przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych, dokumentacja dzieci zazwyczaj znajdowała się w posiadaniu rodziny zastępczej jeszcze przed jej ustanowieniem przez sąd.

3. Objęcie rodziny zastępczej wsparciem i pomocą koordynatora pieczy zastępczej

Osoby i rodziny, które postanowieniem sądu rodzinnego zostały ustanowione rodziną zastępczą, obejmuje się wsparciem i pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej zatrudniał **24** koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy współpracowali z **333** spokrewnionymi i niezawodowymi rodzinami zastępczymi. Koordynatorzy współpracowali również z **4** usamodzielnianymi wychowankami.

Zarówno rodzinom zastępczym, jak i rodzicom naturalnym dzieci oferowana była praca socjalna w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej, specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej i Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii. Rodziny informowane były o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych.

Wszystkie zawodowe rodziny zastępcze objęte są pracą oddzielnie wyznaczonego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

4. Przyznanie i realizacja świadczeń pieniężnych dla rodziny zastępczej

Rodziny zastępcze otrzymują świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych dzieci:

	Łączna wartość (w zł)
Jednorazowe świadczenie na pokrycie wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	26 715,97
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	4 746 334,38
Jednorazowe świadczenie związane z wystąpieniem zdarzeń losowych	735,68
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	83 260,46*

* z pomocy w formie dofinansowania do wypoczynku w 2015 r. skorzystało 139 dzieci z rodzin zastępczych

Zawodowe rodziny zastępcze w 2015 r. korzystały ze wsparcia finansowego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w postaci:

- świadczeń na pokrycie niezbędnych potrzeb przyjmowanego dziecka,
- świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka,
- dodatku na dziecko niepełnosprawne,
- dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania,
- dofinansowania do kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego,
- środków na niezbędny remont mieszkania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej jednocześnie więcej niż 3 dzieci, rodzina ma prawo do pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przy opiece nad dziećmi. Od listopada 2015 roku zatrudniono na podstawie zlecenia 6 osób do pomocy zawodowym rodzinom zastępczym. Osoby te za wykonane usługi otrzymują wynagrodzenie w kwocie 11,90 zł. brutto za każdą godzinę, a ich zadaniem jest nie tylko krótkotrwale sprawowanie opieki nad dziećmi (np. w czasie, gdy zawodowa rodzina zastępcza jest z dzieckiem na rehabilitacji lub u lekarza), ale także wyjście z dzieckiem na plac zabaw, wykonanie prania, sprząkanie, drobne zakupy itp. Łącznie na wynagrodzenia dla osób pomagających zawodowym rodzinom zastępczym w 2015 r. przeznaczono 3 583,67 zł.

Ponadto w 2015 roku 8 rodzin pełniło funkcję rodziny pomocowej. Łącznie w rodzinach pomocowych umieszczono czasowo 21 dzieci – na okres urlopu lub zwolnienia lekarskiego zawodowej rodziny zastępczej. Średni koszt utrzymania dziecka w rodzinie pomocowej wyniósł 1 018,11 zł.

Biorąc pod uwagę zarówno koszt udzielonych zawodowym rodzinom zastępczym świadczeń, jak i wynagrodzeń, średni koszt pobytu dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej kształtował się następująco – w porównaniu do średniego kosztu pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej:

	Dom Dziecka „Tęcza”	Dom Dziecka „Stacja”	Dom Dziecka „Zakątek”	Pogotowie rodzinne	Rodzina wielodzietna	Rodzina specjalistyczna
Średni miesięczny koszt pobytu	4 944,43	4 706,62	4 881,72	2 508,43	2 610,81	5 187,81

Zadanie V

Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych

1. Pozyskanie kandydatów do prowadzenia zawodowych rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych oraz pełniących funkcję pogotowia rodzinnego

W 2015 r. jedna rodzina kandydowała do roli zawodowej rodziny zastępczej. Po ukończeniu szkolenia, rodzina wycofała się ze starań.

2. Zawarcie nowych umów o pełnienie funkcji zawodowej rodziny w celu zwiększenia możliwości umieszczenia dzieci poniżej lat 7, które nie powinny być umieszczane w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej

Kandydaci do pełnienia roli zawodowej rodziny zastępczej wycofali się ze starań o zawarcie umowy. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wystosował do kandydatów pismo z prośbą o kontakt, jednak rodzina w żaden sposób nie zareagowała. Nie było też możliwe nawiązanie kontaktu telefonicznego.

3. Przekształcenie spełniających warunki wymienione w art. 54 ust.1 lub w art. 54 ust.2 niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe rodziny pod warunkiem:

- **pozytywnej opinii z badań psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych przez psychologa Działu ds. Rodzin z Dziećmi w związku ze złożonym wnioskiem o przekształcenie,**
- **pozytywnej oceny posiadanych warunków mieszkaniowych rodziny zastępczej odnośnie możliwości umieszczenia kolejnych dzieci, sporządzonej po wizycie pracowników Działu ds. Rodzin z Dziećmi,**
- **pozytywnej oceny dotychczasowego koordynatora rodziny zastępczej, wydanej na potrzeby przekształcenia,**
- **wyrażenia zgody na przyjęcie co najmniej 2 dzieci po zawarciu umowy.**

W 2015 r. jedna rodzina pomyślnie przeszła proces kwalifikacyjny do przekształcenia z niezawodowej rodziny zastępczej w zawodową. Rodzina ta uzyskała pozytywną opinię z badań psychologiczno-pedagogicznych. Warunki mieszkaniowe rodziny są bardzo dobre i umożliwiają przyjęcie kolejnych dzieci oraz opinia koordynatora o dotychczasowym funkcjonowaniu rodziny zastępczej jest pozytywna. Rodzina wyraziła zgodę na przyjęciu 2 dzieci (obecnie w rodzinie przebywa 1 dziecko).

4. Rodzina zastępcza po jej przekształceniu w zawodową rodzinę zastępczą może sprawować pieczę łącznie nad nie więcej niż 3 dzieci. Dopuszcza się możliwość sprawowania pieczy nad więcej niż 3 dzieci w przypadku przyjęcia rodzeństwa – za zgodą zawodowej rodziny zastępczej

Niezawodowa rodzina zastępcza, która zakwalifikowała się do przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą, po przyjęciu 2 dzieci będzie sprawowała pieczę łącznie nad 3 dzieci. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej złożył w Sądzie Rejonowym wniosek o zmianę postanowienia dla 2 małoletniego rodzeństwa, które obecnie przebywa w placówce. Rodzina zastępcza uzyskała wszelkie niezbędne informacje o dzieciach, a także rozpoczęła osobiste kontakty z dziećmi. Kontakty przebiegają pomyślnie, dzieci zaakceptowały możliwość zmiany miejsca pobytu.

5. Przyjmuje się następujące limity zawierania umów na poszczególne lata:

a) dla nowo utworzonych rodzin zastępczych:

- w roku 2015 – 1 nowa umowa,

W 2015 r. nie zawarto umów o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej z nowymi kandydatami, ponieważ rodzina, która została pozytywnie zaopiniowana i pomyślnie przeszła badania oraz szkolenie, zrezygnowała z ubiegania się o zawarcie umowy.

b) dla rodzin zastępczych zawodowych przekształconych z rodzin zastępczych niezawodowych:

- w roku 2015 – 1 umowa,

Przyjęto zgłoszenie dwóch niezawodowych rodzin zastępczych o przekształcenie w zawodowe rodziny zastępcze. Jedna rodzina nie uzyskała pozytywnej opinii i nie była kierowana do dalszej procedury. Druga rodzina pomyślnie przeszła całą kwalifikację i została skierowana na prawem wymagane dodatkowe szkolenie dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze, które ukończyła z wynikiem pozytywnym. Z rodziną w dniu 28 grudnia 2015 r. zawarto umowę o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej. Rodzina oczekuje na postanowienie sądu, umieszczające dwoje dzieci, które w chwili obecnej przebywają w placówce.

6. Włączenie nowopowstałych zawodowych rodzin zastępczych do wsparcia, pomocy i nadzoru Zespołu d/s Pieczy Zastępczej

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej, który prowadzi pracę z zawodowymi rodzinami zastępczymi, objął swoim działaniem rodzinę, która została przekształcona z niezawodowej w zawodową.

7. Podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych zawodowych poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, grupach wsparcia

Zawodowe rodziny zastępcze uczestniczą w szkoleniach i warsztatach, przygotowanych i prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a ponadto do wszystkich rodzin rozsyłane są oferty szkoleń zewnętrznych – często nieodpłatnych – w celu poszerzenia możliwości wyboru. Po ukończonym szkoleniu, rodzina otrzymuje dyplom lub zaświadczenie.

Rodziny mogą również korzystać ze spotkań grupy wsparcia dla zawodowych rodzin zastępczych. Spotkania organizowane są przez psychologa, a ich tematyka zależna jest od bieżących problemów, zgłaszanych przez zawodowe rodziny zastępcze.

Zawodowe rodziny zastępcze wzięły udział w spotkaniu w Wydziale Polityki Społecznej, podczas którego omówiono możliwość przyśpieszenia procedury przyznawania świadczeń dla zawodowych rodzin zastępczych. W rezultacie, została przyjęta specjalna procedura postępowania podczas przyznawania, jak również – zmiany oraz uchylenia pomocy dla zawodowych rodzin zastępczych.

8. Rodzina zastępcza zawodowa jest zobowiązana do odbycia przynajmniej jednego szkolenia w wymiarze nie mniejszym niż 14h dydaktycznych raz na 3 lata - wskazanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub innego wybranego przez siebie

Wszystkie zawodowe rodziny zastępcze mają możliwość korzystania ze szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze, organizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2015 roku 4 rodziny ukończyły szkolenia „Przywiązanie i jego rola w pracy z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej” oraz „Problemy dorastania i adolescencji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych”, przy czym jedna z rodzin wzięła udział w obydwu szkoleniach.

W 2015 r. zawodowe rodziny zastępcze nie ukończyły szkoleń zewnętrznych, wybranych we własnym zakresie.

9. W przypadku kiedy zawodowa rodzina zastępcza realizuje postanowienia zawarte w p.6 i 7 we własnym zakresie, rodzina dostarcza do Działu ds. Rodzin z Dziećmi uzyskane zaświadczenia, dyplomy lub świadectwa

W 2015 r. zawodowe rodziny zastępcze nie brały udziału w szkoleniach, organizowanych przez jednostki zewnętrzne.

Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego

W pogotowiu rodzinnym dziecko może zostać umieszczone na czas trwania sprawy opiekuńczej w sądzie - na podstawie tymczasowego postanowienia sądu. W przypadku pozostawionych przez matki noworodków, pogotowia rodzinne odbierają dzieci ze szpitala osobiście na podstawie tymczasowego postanowienia sądu i skierowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pogotowie rodzinne ma ponadto obowiązek przyjęcia dziecka doprowadzonego przez policję (częstokroć w godzinach wieczornych lub nocnych). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej każdorazowo zawiadamia sąd o umieszczeniu dziecka w pogotowiu rodzinnym. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (rodzice zrzekli się prawa do wychowania własnego dziecka lub zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) są zgłaszane do ośrodków adopcyjnych w celu poszukiwania odpowiednich rodzin adopcyjnych.

Niezwłocznie po przyjęciu dziecka pogotowie rodzinne ma za zadanie uzyskać możliwie pełną diagnozę jego stanu zdrowia i rozwoju, a następnie dołożyć wszelkich starań, aby sytuacja zdrowotna i rozwojowa dziecka uległa poprawie. W tym celu odbywa się z dzieckiem wizytę u lekarza pediatry, który kieruje na specjalistyczne badania, zależnie od potrzeb danego dziecka. Po wykonaniu wszystkich badań, pogotowie rodzinne realizuje zalecenia w zakresie leczenia, rehabilitacji i ewentualnej terapii dziecka. Ważnym elementem współpracy pogotowia rodzinnego ze służbą zdrowia jest ustalenie indywidualnego planu szczepień ochronnych w przypadku dzieci, których rodzice nie zadbali o szczepienia. Na terenie Katowic działa 5 pogotowia rodzinnych, w których w roku 2015 przebywało łącznie 46 dzieci. Średni okres pobytu dziecka w pogotowiu rodzinnym wynosił 7,9 miesiąca.

Dla ułatwienia pogotowiom rodzinnym kontaktów z poradniami specjalistycznymi, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował współpracę z:

- Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka ul. Medyków,
- Wojewódzkim Zespołem Ochrony Zdrowia Matki, Dziecka i Młodzieży ul. Powstańców,
- Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną ul. Sokolska,
- Specjalistyczną Poradnią Rodzinną ul. Okrzei,
- Centrum Opieki nad Dzieckiem Niepełnosprawnym ul. Ułańska,
- Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Oświatowym Dziennego Pobytu Dla Dzieci Niepełnosprawnych ul. Radockiego,
- Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym ul. Gościnną,
- Niepubliczną Poradnią NEUROMED ul. Łabędzia,
- Kliniką Dziecięcą w Chorzowie,
- Pracownią Psychoprofilaktyczną M. Kleckiej w Łędzinach,
- Regionalną Fundacją Niewidomych w Chorzowie,
- innymi placówkami służby zdrowia zarówno w Katowicach, jak i w miastach ościennych.

Zawodowe rodziny zastępcze (długoterminowe)

Zawodowe rodziny zastępcze sprawują długookresową opiekę zastępczą nad dziećmi zdrowymi i niezdemoralizowanymi. Taka forma pieczy zastępczej jest najbardziej korzystnym rozwiązaniem przede wszystkim dla wielodzietnych rodzeństw, które z powodu różnicy wieku nie miałyby szansy na wspólny

pobyt w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej. W 2015 r. na terenie Katowic funkcjonowały 3 rodziny zastępcze zawodowe, które pełniły pieczę nad 12 dziećmi (w tym 3 rodzeństwa). Dwoje dzieci zostało umieszczonych w rodzinie adopcyjnej, troje dzieci oczekuje na zakwalifikowanie odpowiedniej rodziny adopcyjnej, w tym dwoje dzieci uzyskało kwalifikację do adopcji zagranicznej. Jedno dziecko oczekuje na uregulowanie sytuacji prawnej.

W dniu 28 grudnia 2015 r. zawarto umowę przekształcającą jedną niezawodową rodzinę zastępczą w zawodową. Rodzina oczekuje na orzeczenie sądu o umieszczeniu dzieci.

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne świadczą całodobową opiekę, wychowanie i pielęgnację dzieci chorych, niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie, wymagających specyficznych oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych. W Katowicach działają dwie zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne, w tym jedna dla dziecka wymagającego długotrwałego leczenia specjalistycznego i wielokrotnie powtarzanych zabiegów chirurgicznych (ortopedycznych). Druga zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna opiekuje się dwojgiem dzieci ze zdiagnozowanym głębokim zespołem FAS (alkoholowy zespół płodowy) oraz towarzyszącymi niepełnosprawnościami narządów słuchu i wzroku.

Zadanie VI

Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych

1. Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z sądem rodzinnym, informując o całokształcie sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny pochodzenia dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci.

Liczba przeprowadzonych ocen zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej	896
w tym negatywnych	13

Do ośrodka adopcyjnego zgłoszono 23 dzieci z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, jednak żadne dziecko nie zostało zakwalifikowane do adopcji. Ponadto zgłoszono 20 dzieci z zawodowych rodzin zastępczych, wszystkie dzieci zostały zakwalifikowane do adopcji. W przypadku dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych, złożono też 10 wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej, 3 wnioski o zmianę formy pieczy zastępczej na inną rodzinną lub instytucjonalną oraz 1 wniosek o umieszczenie dziecka w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym.

2. Przeprowadzanie oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakości wykonywanej pracy nie później niż przed upływem roku od przyjęcia pierwszego dziecka, a następnie po roku od dokonania pierwszej oceny i kolejno co trzy lata

Koordynatorzy przeprowadzają także oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakości wykonywanej pracy - nie później niż przed upływem roku od przyjęcia dziecka, a następnie po roku od dokonania pierwszej oceny i kolejno co trzy lata.

Liczba przeprowadzonych ocen rodzin zastępczych	184
w tym negatywnych	23

3. Przeprowadzanie badań psychologiczno-pedagogicznych funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych co najmniej raz na dwa lata

W 2015 roku, w związku z nowelizacją Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, psychologzy Sekcji Psychologiczno – Pedagogicznej Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii, a od dnia 16 marca 2015 r. Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, wykonywali badania psychologiczne osobom pełniącym funkcję rodziny zastępczej niezawodowej. Badania te powinny być wykonywane co najmniej raz na dwa lata. Na podstawie wyników badań sporządzana była opinia określająca predyspozycje i motywację rodziców zastępczych do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Zawodowe rodziny zastępcze również przeszły badania psychologiczno-pedagogiczne.

Liczba opinii dotyczących predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej	67
Liczba osób, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej	101

4. W przypadku rodzin zastępczych zawodowych w celu ustalenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy, oceny oraz ponowne badania psychologiczno-pedagogiczne wykonuje się także na trzy miesiące przed wygaśnięciem tej umowy

W 2015 r. wszystkie zawodowe rodziny zastępcze przeszły badania psychologiczno-pedagogiczne (10 rodzin, 20 osób). Wyniki badań były pozytywne w zakresie motywacji do dalszego pełnienia tej funkcji.

5. W przypadku kolejnej negatywnej oceny, kierowanie do sądu wniosku o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dziecku opieki w innej formie lub w innej rodzinie zastępczej

W 14 przypadkach złożono wnioski o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w innej formie. Decyzją sądu rodzinnego zostało rozwiązanych 12 rodzin zastępczych, w związku z czym 16 dzieci opuściło rodzinną pieczę zastępczą, w tym 8 osób usamodzielniało się.

Dzieci zwolnione ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych w roku 2015

Liczba dzieci zwolnionych ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych (narastająco)	16
Powrót do rodziny pochodzenia	5
Adopcja	1
Przekazanie do pieczy instytucjonalnej	2
Zmiana rodziny zastępczej	0
Inne - usamodzielnienie	8

Dzieci zwolnione z zawodowych rodzin zastępczych w roku 2015

Liczba dzieci zwolnionych z zawodowych rodzin zastępczych (narastająco)	34
Powrót do rodziny pochodzenia	11
Adopcja	15
Rodzina zastępcza	3
Placówka opiek.-wych.	3
Inne - zakład leczniczo-opiekuńczy, śmierć dziecka	2

6. Dokonywanie oceny zawodowych rodzin zastępczych w celu przedłużenia umowy – na trzy miesiące przed jej wygaśnięciem

Przeprowadzono oceny funkcjonowania 3 zawodowych rodzin zastępczych w celu zawarcia dalszej umowy. W jednym przypadku ponowna umowa nie zostanie zawarta.

7. Sporządzenie opinii na podstawie przeprowadzonej oceny rodziny zastępczej niezawodowej składającej wniosek o zawarcie z nią umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji oraz jakości prawowanej dotąd pieczy

W 2015 roku sporządzono dwie opinie w sprawie niezawodowych rodzin zastępczych, składających wniosek o przekształcenie w zawodową rodzinę zastępczą. W jednym przypadku opinia była negatywna.

Zadanie VII

Usamodzielnienie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

1. Osoby opuszczające w związku z osiągnięciem pełnoletniości rodzinne oraz instytucjonalne formy pieczy zastępczej zależnie od okresu pobytu poza rodziną naturalną obejmuje się następującym wsparciem i pomocą:

- świadczenia na kontynuowanie nauki,
- świadczenia na usamodzielnienie,
- świadczenia na zagospodarowanie;
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia
- pomoc prawna i psychologiczna

Wychowankowie, którzy z uwagi na osiągnięcie pełnoletniości opuszczają rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej, objęci zostali wsparciem i pomocą.

	Liczba osób narastająco	Łączna wartość (w zł.)	Liczba świadczeń	Średnie świadczenie (w zł.)
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	31	96 923,59	31	3 126,57
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	167	691 968,39	1389	498,18
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	32	91 701,17	32	2 865,66

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej w 2015 r. udzielili pomocy **53** wychowankom. Pozostali usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek, nieobjęci pomocą i wsparciem koordynatora, korzystają ze wsparcia pracowników socjalnych w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej – **53** osoby.

Liczba wychowanków, którym udzielono pomocy ogółem, w tym:	106
w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	61
w uzyskaniu zatrudnienia	36
w uzyskaniu dostępu do pomocy prawnej i psychologicznej	73

Podsumowanie

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dzieci poniżej wieku szkolnego nie powinny być umieszczane w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z powodzeniem realizował *Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017*. Jednak nadal istnieje pilna konieczność pozyskiwania kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej, co w kolejnych latach mogłoby zminimalizować zjawisko umieszczania dzieci poniżej lat 10 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, jak również – skróciłby się

okres oczekiwania małych dzieci na umieszczenie w rodzinie zastępczej po opuszczeniu pogotowia rodzinnego.

Pełny koszt realizacji Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017 za 2015 rok wyniósł 7 644 229,59 zł.

Rodzaj wydatku	Roczny koszt w zł
Świadczenia dla rodzin zastępczych	4 859 596,49
Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek	880 593,15
Koszty zakwaterowania i wyżywienia dzieci w zakładach opiekuńczo-leczniczych	125 506,80
Koszty wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz osób do pomocy w gospodarstwie domowym (ze składkami pracodawcy)	624 523,48
Koszty szkoleń dla rodzin zastępczych	42 022,46
Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. pieczy zastępczej	1 111 987,21
Całkowity koszt realizacji Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej za rok 2015	7 644 229,59